

GAZDASÁGI
VERSENYHIVATAL

VERSENYTANÁCS

Vj-24/2008/039.

A Gazdasági Versenyhivatal versenytanácsa a **Budapesti Elektromos Művek Nyilvánosan Működő Részvénytársaság** Budapest és **Észak-magyarországi Áramszolgáltató Nyilvánosan Működő Részvénytársaság** Miskolc eljárás alá vontak ellen gazdasági erőfölénnyel való visszaélés miatt indult eljárásban - tárgyaláson kívül - meghozta az alábbi

v é g z é s t.

A versenytanács a versenyfelügyeleti eljárást megszünteti.

Az eljárás alá vont a végzés felülvizsgálatát a kézhezvételtől számított 8 napon belül a Fővárosi Bíróságnak címzett, de a Gazdasági Versenyhivatalnál benyújtandó keresettel kérheti.

Indokolás

I. A versenyfelügyeleti eljárás tárgya

1. A Gazdasági Versenyhivatal (a továbbiakban: GVH) 2008. február 6-án a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló többször módosított 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tptv.) 67. § (1) bekezdése és 70. § (1) bekezdése alapján versenyfelügyeleti eljárást indított a Budapesti Elektromos Művek Nyilvánosan Működő Részvénytársaság (a továbbiakban: ELMŰ, eljárás alá vont, vagy eljárás alá vont vállalkozás) és az Észak-Magyarországi Áramszolgáltató Nyilvánosan Működő Részvénytársaság (a továbbiakban: ÉMÁSZ, eljárás alá vont, vagy eljárás alá vont vállalkozás) ellen, mert a GVH észlelte, hogy az ELMŰ és az ÉMÁSZ közüzemi fogyasztók részére előfizetési díjhoz köti, míg a versenypiacról vételező fogyasztók részére díjmentesen biztosítja a terhelés tizenöt percenkénti mérését. Így a közüzemből a piacra kilépő fogyasztók nem, vagy csak számottevően kedvezőtlenebb feltételekkel tudnak ajánlatot kérni a versenypiaci szereplőktől. Ezzel a magatartásával az ELMŰ és az ÉMÁSZ valószínűsíthetően megsértette a Tptv. 21. § a), g) és i) pontjaiban foglalt rendelkezéseket. (Vj-24/2008/0.)

II. Az eljárás alá vontak

2. Az ELMŰ jogelődje, a Budapesti Elektromos Művek Részvénytársaság 1991. december 31-én jött létre. A vállalat korábban a Magyar Villamos Művek Tröszt tagvállalataként működött. A privatizáció során 1995 decemberében a német RWE Energy Beteiligungsgesellschaft mbH és az EnBW Energie Baden-Württemberg AG (a továbbiakban: EnBW) konzorciuma vásárolta meg a részvények jelentős részét. 1996-

1054 BUDAPEST, ALKOTMÁNY U. 5. TELEFON: 472-8864 FAX: 472-8860

WWW.GVH.HU

1997 között az ELMŰ részvényei nyilvános forgalomba kerültek. Az évek folyamán az RWE Energie AG megszerezte a részvények többségét. A német tulajdonosi konzorcium részesedése meghaladja a 80 %-ot. Egy 10 %-ot meghaladó csomag hosszú ideig a budapesti fővárosi önkormányzat kezében volt, amit 2008 elején az MVM Zrt. vett át. Az RWE AG Európa egyik legnagyobb villamos-energetikai vállalatcsoportjának, az RWE-Csoportnak az anyavállalata. A vállalatcsoport vállalatai a villamosenergia- és földgázipari vertikumok minden szintjén jelentős szereplők. Az ELMŰ egy szavazatelsőbbbségi jogot biztosító részvénye a magyar állam tulajdonában van.

Magyarországon az RWE-Csoporthoz tartozik egyebek mellett az ÉMÁSZ Nyrt., a Mátrai Erőmű Zrt., valamint az RWE Energy Hungária Kft., a Magyar Áramszolgáltató Kft. (a továbbiakban: MÁSZ) és a Sinergy Kft., továbbá a Fővárosi Vízművek Zrt., Budapesti Dísz- és Közvilágítási Kft., ELPÖFÖR Építési és Üzemeltetési Kft., illetve a TIGÁZ Zrt. és a FÖGÁZ Zrt. is.

Az ELMŰ által irányított vállalkozások felsorolását és ezen vállalkozások tevékenységének rövid bemutatását a Vj-24/2008/3. és a Vj-24/2008/36. számú iratok tartalmazzák.

Az ELMŰ alaptevékenysége a fogyasztók villamos energiával való ellátása. Az ELMŰ egyetemes szolgáltatóként és szabad piaci kereskedőként egyaránt rendelkezik a Magyar Energia Hivatal által kiadott működési engedéllyel. A ELMŰ a fővárosban, Pest megyében, valamint Bács-Kiskun megye egy településén nyújt szolgáltatást. Az ELMŰ működési területe megalakulása óta gyakorlatilag változatlan. A villamosenergia-elosztói tevékenység kiterjed a villamos energia szállítására, az erősáramú vezetékek, átalakító és kapcsoló berendezések tervezésére, üzemeltetésére, karbantartására, felújítására és fejlesztésére is.

Az ELMŰ 2007. évi nettó árbevétele 277,354 milliárd forint volt. (Vj-24/2008/32., Vj-24/2008/36. irat 2.1.3. pontja.) A vizsgált magatartással az eljárás alá vont 2005-2007 folyamán pár tízmillió forint nettó árbevételre tett szert. (Vj-24/2008/36. irat 2.1.3. pontja.)

3. Az ÉMÁSZ jogelődje, az Észak-Magyarországi Áramszolgáltató Részvénytársaság 1991. december 31-én jött létre. A vállalat korábban a Magyar Villamos Művek Tröszt tagvállalataként működött. A privatizáció során 1995 decemberében a német RWE Energie AG és az Energie Versorgung Schwaben AG konzorcium vásárolta meg a részvények 48,8 %-át. 1996-1997 között az ÉMÁSZ részvényei nyilvános forgalomba kerültek. Az évek folyamán az RWE Energie AG-hez került a részvények többsége. Az RWE AG Európa egyik legnagyobb villamos-energetikai vállalatcsoportjának, az RWE-Csoportnak az anyavállalata. A vállalatcsoport vállalatai a villamosenergia- és földgázipari vertikumok minden szintjén jelentős szereplők. Az ÉMÁSZ egy szavazatelsőbbbségi jogot biztosító részvénye a magyar állam tulajdonában van.

Az ÉMÁSZ által irányított vállalkozások felsorolását és ezen vállalkozások tevékenységének rövid bemutatását a Vj-24/2008/4. és a Vj-24/2008/36. számú iratok tartalmazzák.

Magyarországon az RWE-Csoporthoz tartozik egyebek mellett az ELMŰ Nyrt., a Mátrai Erőmű Zrt., valamint az RWE Energy Hungária Kft., a MÁSZ és a Sinergy Kft., továbbá a Fővárosi Vízművek Zrt., Budapesti Dísz- és Közvilágítási Kft., ELPÖFÖR Építési és Üzemeltetési Kft., illetve a TIGÁZ Zrt. és a FÖGÁZ Zrt. is.

Az ÉMÁSZ alaptevékenysége a fogyasztók villamos energiával való ellátása. Az ELMŰ egyetemes szolgáltatóként és szabad piaci kereskedőként egyaránt rendelkezik a Magyar Energia Hivatal által kiadott működési engedéllyel. Az ÉMÁSZ öt megye területén (Nógrád megye, Heves megye és Borsod-Abaúj-Zemplén megye egészén, valamint Pest és Jász-Nagykun-Szolnok megye egyes részein) nyújt szolgáltatást. Az

ÉMÁSZ működési területe megalakulása óta gyakorlatilag változatlan. A villamosenergia-elosztói tevékenység kiterjed a villamos energia szállítására, az erősáramú vezetékek, átalakító és kapcsoló berendezések tervezésére, üzemeltetésére, karbantartására, felújítására és fejlesztésére is.

Az ÉMÁSZ 2007. évi nettó árbevétele 111,885 milliárd forint volt. (Vj-24/2008/32., Vj-24/2008/36. irat 2.2.3. pontja.) A vizsgált magatartással az eljárás alá vont 2005-2007 folyamán kevesebb, mint tízmillió forint nettó árbevételre tett szert. (Vj-24/2008/36. irat 2.2.3. pontja.)

III. Az eljárás alá vont vállalkozások magatartása

4. Az eljárás alá vont vállalkozások szabályzatai határozzák meg a fogyasztókkal kialakítandó szerződéses kapcsolatokat. Az azonos tulajdonosi körbe tartozó két eljárás alá vont szabályzatai lényegében egyformák.
5. Az Elosztói Szabályzatok 8.1.3.1. pontja szerint a terhelési görbe regisztrálására alkalmas, távlelívható fogyasztásmérő felszerelési költsége az elosztói engedélyest terheli minden olyan esetben, ahol a fogyasztási hely névleges csatlakozási teljesítménye meghaladja a 3x80 A-t. Ezekben az esetekben profilos elszámolásra (lásd az alábbi 14. pontot) nincs lehetőség. Minden esetben a mért fogyasztás alapján történik az elszámolás. (Vj-24/2008/37.)
6. 2005 novembere és 2007 vége között az ELMŰ és az ÉMÁSZ a fogyasztási helyek számától függetlenül a negyedórás terhelési adatsort díj ellenében (30.000 Ft/hó/üzleti partner áron) adta ki az egyetemes szolgáltatásra jogosult (korábbi közüzemi) fogyasztói részére. (Vj-24/2008/38.)
7. Mindkét eljárás alá vont vállalkozás a szóban forgó szolgáltatást csak a volt közüzemi, jelenleg egyetemes szolgáltatóktól vételező fogyasztóknak nyújtotta díj ellenében. A szabad piaci fogyasztók – mivel a kérdéses adatsor képezi elszámolásuk alapját – díjmentesen jutnak hozzá fogyasztási adataikhoz. (Vj-24/2008/3-4.)
8. Mindkét eljárás alá vont 2008-ban is csak díj ellenében adta ki a 2008 előtti időszakra vonatkozó történeti adatsorokat. (Vj-24/2008/3-4.)
9. A versenyfelügyeleti eljárás során nem merült fel bizonyíték arra vonatkozóan, hogy a MÁSZ pozitív diszkriminációban részesült volna a terhelési adatsorokhoz való hozzájutás tekintetében.

IV. Az érintett piac néhány jellemzője

10. 2003-ban és azt követően a fogyasztók egyre bővülő köre az ágazati szabályozás változása nyomán szabadon eldönthette, hogy a közüzemi szektorban (államilag szabályozott áron), vagy a szabad piacra kilépve (a kereslet és kínálat alapján meghatározott áron) vásárol villamos energiát. 2003. január 1-je után a 6,5 GWh fogyasztás feletti, majd 2004. július 1-től valamennyi nem háztartási fogyasztó feljogosított fogyasztóvá vált. 2008-tól a háztartási fogyasztói kör is, azaz minden fogyasztó feljogosított. A feljogosított fogyasztók szabadon vásárolhatnak áramot. A feljogosított fogyasztók kiléphetnek az egyetemes szolgáltatás (közüzemi ellátás) köréből a piacra 30 napos várakozási időt követően, illetve 60 napos várakozási idő elteltével visszatérhetnek az egyetemes szolgáltatás szabályozott ellátási körébe.

A feljogosított fogyasztók számára tehát szabad az átjárás a kétfajta ellátási forma között. A korlátozásmentesség mellett az átjárást könnyítik az alacsony költségek, és az időben gyorsan megvalósuló váltás lehetősége.

11. Az ellátást egyetemes szolgáltatók, illetve szabad piaci kereskedők biztosítják. Egyetemes szolgáltatásra a lakosság és a 3x25 Amper alatti egyéb felhasználók jogosultak, az e feletti felhasználók csak szabad piaci szerződéseket köthetnek.
12. A piacnyitást követően a villamosenergia-kereskedők gyorsan és viszonylag nagy számban léptek a piacra. 15 vállalkozás már 2003-ban megtette ezt. Számuk 2006-ban 25-re nőtt. Mindegyik közüzemi szolgáltató alapított kereskedelmi vállalkozást is - ezek a Magyar Áramszolgáltató Kft., a D-Energia Kereskedelmi Kft., és az E.ON Energiakereskedő Kft. Az MVM szintén létrehozta saját kiskereskedőjét (MVM Partner Rt.), és négy nagyobb erőmű vállalkozás (a csepeli, a mátrai, a dunamenti, és a borsodi erőmű) szintén megjelent a kínálati oldalon, továbbá számos független vállalkozás is belépett a piacra. (Így például az Enker-Team Kft, a System Consulting Rt, az Entrade Hungary Kft, és a JAS Budapest Kereskedelmi és Szolgáltató Rt.)
13. Az áramszolgáltatás országos kiskereskedelmi piacán 2003-2006 között minden évben 4-5 vállalkozás rendelkezett 10 % körüli piaci részesedéssel. A piacra lépés lehetősége a piaci tapasztalatokkal, ismeretekkel, beszerzési és értékesítési forrásokkal már rendelkező vállalkozások, az inkumbensek számára könnyebb. Ezt tükrözik a piaci értékesítés adatai is. Az inkumbensi tulajdonosi háttérű vállalkozások mellett csupán néhány nagyobb, főleg külföldi tulajdonú, illetve korábbi import lehetőségeket kihasználó magyar tulajdonú vállalkozás volt képes tartósabban és jelentősebb forgalmat elérve megjelenni a piacon. (Vj-104/2006.)
14. Kétfajta energia elszámolási elv létezik: a profilos és az idősoros elszámolás. A profilos elszámolás alapja általában az előző évi utolsó elszámolt mérőállás és az évi egyszeri leolvasásból nyert új mérőállás különbözete. A profilos elszámolású fogyasztók esetében nincs jelentősége a menetrendtől való eltérésnek. A negyedéves terhelési (fogyasztási) adatsor a fogyasztó múltbeli fogyasztási jellemzőit mutatja negyedórás egységekben. Efféle adatsor alapján az ügyfél pontos fogyasztási profilja megállapítható.
15. A villamosenergia-piac jellemzője, hogy mivel a villamos energia nem tárolható nagy mennyiségben, a kínálatnak folyamatosan meg kell egyeznie az aktuális kereslettel. A piaci szereplők (termelők, kereskedők/egyetemes szolgáltatók, fogyasztók) mérlegköröket alkotnak, minden mérlegkörnek van egy mérlegkör felelőse. A mérlegkör felelős készíti el a villamosenergia-felhasználás tervét a mérlegkörében, és egyben képviseli a mérlegkört a rendszerirányító (MAVIR) felé. A mérlegkörök kötelesek egy napra előre megadni negyedórás bontásban az általuk hálózatra adott vagy onnan vételezett villamos energia mennyiségét (ún. menetrend adás). Egy mérlegkörön belül a villamosenergia-beszerzésnek és -leadásnak egyensúlyban kell lennie. Amennyiben betáplálás vagy vételezés a valós időben eltér (akár negatív, akár pozitív irányban) az egy nappal korábban – becslés alapján – megadott adatoktól, úgy a rendszerirányító a villamosenergia-hálózat egyensúlyának fenntartása érdekében a hiányt pótolja, tehát kiegyenlítő energiát vásárol, vagy a többletet termeléskorlátozással csökkenti. Mindkét esetben a menetrendtől eltérő rendszerhasználó minden egységnyi tévedésért „büntető” tarifát köteles fizetni az átviteli rendszerirányítónak. A menetrendet adók napon belüli kereskedéssel csökkenthetik az esetleges „büntető” tarifának való kitettséjük kockázatát.
16. Magyarországon jelenleg szervezett villamosenergia-piac (áramtőzsde) egyelőre nem működik, ezért a kereskedők jellemzően személyes kapcsolataik révén, bilaterálisan kereskednek rövid távon és az adott napon belül.
17. A negyedórás terhelési adatsor rendelkezésre állása annak a fogyasztónak lényeges, aki ki akar, vagy a jogszabályi előírások értelmében köteles kilépni a szabad piacra. Egyes piaci szereplők véleménye szerint terhelési adatok hiányában kicsi az esélye annak, hogy az adott fogyasztó ugyanolyan ajánlatot kapjon a kereskedőtől, mintha a részletes negyedórás adatok birtokában volna. Ezen álláspont szerint a legtöbb esetben a

- fogyasztói szokások figyelembe vételével egyedi ajánlat készül, ennek pedig legmegbízhatóbb alapja a múltbeli terhelési adatsor. Minél pontosabban tudja egy kereskedő meghatározni ügyfelei fogyasztását, annál pontosabb menetrendet képes adni, amivel pedig csökkentheti üzleti kockázatát és így képes versenyképesebb, azaz alacsonyabb árat ajánlani. Van olyan kereskedő, amely jellemzően nem, és van olyan is, amely egyáltalán nem fogad be fogyasztói igényt negyedórás mérési adatok nélkül. (Vj-24/2008/10., Vj-24/2008/23., Vj-24/2008/26-27.)
18. Más kereskedői vélemények szerint villamos energia felhasználás időbeli alakulására vonatkozó célirányos kérdésekkel, havi fogyasztási adatok, a fogyasztási szokásokra vonatkozó információk alapján, a jövőbeli igényekre vonatkozó becslések figyelembevételével, vagy az elektronikus fogyasztásmérőből kézi terminállal kiolvasható utolsó három havi negyedórás terhelési adatokkal hasonló árszintű ajánlat készíthető. (Vj-24/2008/11., Vj-24/2008/22.)
 19. A fogyasztók negyedórás terhelési adatsorának rögzítéséhez olyan speciális mérőre van szükség, amely képes ezeknek az adatoknak a tárolására. Az idősoros elszámolás esetén a fogyasztó rendelkezik olyan speciális mérővel, amely rögzíti a terhelési adatait. Az adatok távlehívás útján minden nap lehívásra kerülnek. Az adatok rögzítésére alkalmas mérőn kívül szükség van még egy távközlési kapcsolatra, amely lehet GSM alapú vagy hagyományos telefonvonal.
 20. A villamos energiáról szóló 2007. évi LXXXVI. törvény (hatályos Vet.) 100. § (1) bekezdése értelmében biztosítani kell a villamosenergia-elosztási tevékenység jogi személyiség szerinti, szervezeti és döntéshozatali függetlenségét a nem elosztással kapcsolatos tevékenységektől. A hálózattal kapcsolatos tevékenységet a kereskedelmi tevékenységektől jogi személyiségében is független társaság végzi. Az ELMŰ-ÉMÁSZ társaságcsoporthoz tartozó esetében az ELMŰ Nyrt. ellátási területén az elosztói tevékenységet az ELMŰ Hálózati Elosztó Kft. végzi, míg az ÉMÁSZ Nyrt. szolgáltatási területén az ÉMÁSZ Hálózati Elosztó Kft. látja el az elosztói feladatokat. A Vet. értelmében a mérési, elszámolási feladatokat az elosztóhálózathoz csatlakozó felhasználók esetében az elosztó hálózati engedélyesek végzik, így a terhelési adatsor az elosztói engedélyes birtokába kerül. Azt a felhasználó – hacsak nem végzi el a terhelési adatsorhoz való saját hozzáféréshez szükséges beruházásokat – elsősorban az elosztói engedélyestől szerezheti be.
 21. A villamos energiáról szóló 2007. évi LXXXVI. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 273/2007. (X. 19.) kormányrendelet (a továbbiakban: Vhr.) 16. §-a szerint az elosztók a különböző felhasználói csoportok felhasználási szokásait figyelembe véve, a teljesítménymutató és tároló fogyasztásmérő készülékkel nem rendelkező felhasználók villamosenergia-felhasználás mérése és számlázása érdekében egymással együttműködve országosan egységes, statisztikai elemzéssel készült felhasználói villamosteljesítmény-igény görbéket (profil-görbéket) készítenek a Vet. 40. § (1) bekezdés b) pontjában meghatározott rendelkezéseknek megfelelően. Az elosztó - a fogyasztó kérésére a 14. § (6)-(8) bekezdés szerinti költségviselési rendelkezések alkalmazásával távlehívható fogyasztásmérő készüléket szerel fel.
Nem kötelezhető terhelési görbe regisztrálására alkalmas távlehívható fogyasztásmérő készülék felszerelésére az elosztó azon kifeszültségű hálózatról ellátott felhasználók tekintetében, amelyek profil-görbén alapuló elszámolás alapján vételezik a villamos energiát, vagy közvilágítás vagy egyéb, a közvilágítási elosztó hálózatról ellátott vagy azzal együtt vezérelt világítás (telefonfülke, közlekedési jelzőtábla, reklámvilágítás stb.) céljára vételeznek villamos energiát.
 22. A Vet. VI. fejezete tartalmazza az elosztói engedélyesek mérésre és leolvasásra irányadó kötelezettségeit, feladatköreit. A 40. § (1) bekezdésének b) pontja alapján a mérések

hiteles elvégzéséről az elosztóhálózathoz csatlakozó felhasználók és az engedélyesek közötti szerződések esetén a teljesítménymutató és tároló fogyasztásmérő készülék által mért adatok, illetve az elosztói szabályzatban meghatározott névleges csatlakozási teljesítményszint alatt, fogyasztásmérésen alapuló, statisztikai elemzéssel készült felhasználói villamosteljesítmény-igény görbe alapján az elosztó hálózati engedélyesek gondoskodnak.

A 40. § (3) bekezdése értelmében az átviteli rendszerirányító és az elosztó hálózati engedélyesek elvégzik a mérőberendezések leolvasását, az elosztó hálózati engedélyesek továbbítják a mérési adatokat az átviteli rendszerirányítóknak.

A 40. § (5) bekezdése rögzíti, hogy a (3) bekezdésben meghatározott mérési adatokat az érintett felhasználó részére külön díjfizetés nélkül hozzáférhetővé kell tenni.

23. A Vhr. 14. § (6)-(8) bekezdései szerint az idősoros elszámolás alapját képező beruházások költsége a fogyasztó és a szolgáltató között oszlik meg az alábbiak szerint:

- az adatforgalom biztosításához szükséges modemről, a távlehívható fogyasztásmérőről, elszámolást szolgáló áramkorlátozó és időprogram kapcsoló készülékekről, azok felszereléséről és karbantartásáról a hálózati engedélyes saját költségén gondoskodik.

- a felhasználót terheli a fogyasztásmérő berendezés elhelyezésére szolgáló mérőhelynek az elosztói szabályzatban meghatározott minimális követelmények és szabályok betartása mellett történő kialakításának a költsége, továbbá a távlehívható fogyasztásmérő távleolvasását lehetővé tevő adatátviteli kapcsolat felhasználási helyen belül történő kiépítésének, valamint az adatátviteli kapcsolat folyamatos biztosításának költsége, beleértve az előfizetési díjat is.

24. A profilos fogyasztók dönthetnek úgy, hogy mért fogyasztás alapján számolnak el a szolgáltatójukkal. Ebben az esetben a Vhr. villamos hálózati csatlakozási és hálózathasználati szabályzatról szóló 2. számú mellékletének 18. § (7) bekezdése értelmében a felmerülő költségeket kizárólag a felhasználó viseli.

25. A villamos energia elosztó hálózati engedélyesek és az egyetemes szolgáltató által a felhasználó igénye alapján külön díj ellenében végezhető szolgáltatások köréről és díjairól szóló, 2008. szeptember 16-tól hatályos 17/2008. (VIII. 1.) KHEM rendelet 3. § (1) bekezdés m) pontja szerint az elosztói engedélyes a felhasználótól az általa igényelt (megrendelt) szolgáltatásért, így például a fogyasztásmérő-berendezésből kinyerhető, a felhasználó villamosenergia-fogyasztására vonatkozó adatok rendelkezésre bocsátásáért (a második alkalomtól kezdődően leolvasásonként) külön díjat kérhet.

V. A Magyar Energia Hivatal álláspontja

26. A Magyar Energia Hivatal (a továbbiakban: MEH) tájékoztatása szerint a közüzemi szolgáltatók 2007. december 31. előtt jogszerűen szedtek díjat terhelési adatsor szolgáltatás fejében. A Vet. 2008. január 1-i hatályba lépésével ugyan megszűnt a közüzem intézménye. A Vet. 40. § (5) bekezdése biztosítja a fogyasztók ingyenes hozzáférését az adatokhoz. A hatályos Vet. szerint ingyenesen kell, hogy hozzájusson a terhelési adatsorhoz minden olyan fogyasztó, aki rendelkezik a szükséges eszközökkel.
27. A MEH szerint a negyedórás terhelési adatsor a szabad piaci ajánlatok elkészítéséhez lehet fontos, de ezek hiányában egy közelítő adatsor felhasználásával, a fogyasztóra jellemző átlag figyelembevételével az ajánlatot el lehet készíteni. (Vj-24/2008/9.)

VI. Az eljárás alá vont vállalkozások álláspontja

28. Jogsértő magatartás hiányában kérték a versenyfelügyeleti eljárás megszüntetését. Véleményük szerint a Vet. 40. § (5) bekezdése nem alkalmazható azon adatok esetében, amelyek a Vet. hatálybalépését megelőzően keletkeztek. (Vj-24/2006/3-4.)

VII. Piaci szereplők nyilatkozata

29. A fogyasztásmérési szolgáltatás helyettesítője lehet a terhelési görbe rögzítésére alkalmas mérőberendezés és egyéb szükséges eszközök fogyasztói beruházásban történő beszerzése, felszerelése és üzemeltetése. Magyarországon a versenyfelügyeleti eljárás ideje alatt legalább két méréstechnikával foglalkozó vállalkozás (a Méréstechnika Kft. és a Metsys Kft.) értékesített saját méréshez szükséges eszközöket, illetve nyújtott az üzembe helyezéshez szükséges szolgáltatást. (Vj-24/2008/30., Vj-24/2008/31.)
30. A fogyasztás helyszíni, illetve a távleolvasáshoz egy fogyasztásmérő és a mért adatok továbbítására alkalmas távközlési eszköz telepítésére van szükség. A rendszer kiépítésének minimális költsége a szükséges szoftverekkel, telepítéssel és oktatással együtt nettó pár százezer forintból megoldható. (Vj-24/2008/30., Vj-24/2008/31., Vj-24/2008/36.)
31. Megfelelő fogyasztásmérő esetén a szabad piaci kereskedők saját eszközeikkel maguk nyerik ki a velük szerződni kívánó fogyasztó fogyasztásmérőjéből a szükséges adatokat. A kereskedők képesek kínálati helyettesítésre, ami további alternatívát jelent az elosztók szolgáltatásával szemben. (Vj-24/2008/22., Vj-24/2008/25.)
32. Van olyan szolgáltató, amelyik díjmentesen nyújtja minden fogyasztó részére a kérdéses szolgáltatást. Egyedüli feltétel az, hogy a fogyasztó rendelkezzen a szükséges technikai eszközökkel és egy adatvédelmi, informatikai biztonsági tartalmú nyilatkozatot kell tennie. (Vj-24/2008/10.)

VIII. Jogi háttér

33. A Tpv. 21. §-a szerint tilos a gazdasági erőfölénnyel visszaélni. A szóban forgó törvényhely a) pontja értelmében tilos az üzleti kapcsolatokban – ideértve az általános szerződési feltételek alkalmazásának esetét is – tisztességtelenül vételi vagy eladási árakat megállapítani, vagy más módon indokolatlan előnyt kikötni, vagy hátrányos feltételek elfogadását kikényszeríteni. A g) pont értelmében tilos azonos értékű vagy jellegű ügyletek esetén az üzletfeleket indokolatlanul megkülönböztetni, ideértve olyan árak, fizetési határidők, megkülönböztető eladási vagy vételi feltételek vagy módszerek alkalmazását, amelyek egyes üzletfeleknek hátrányt okoznak a versenyben. A i) pont szerint tilos a piacra lépést más módon indokolatlanul akadályozni.
34. A Tpv. 22. § (1) bekezdése értelmében gazdasági erőfölényben van az érintett piacon, aki gazdasági tevékenységét a piac többi résztvevőjétől nagymértékben függetlenül folytathatja, anélkül, hogy piaci magatartásának meghatározásakor érdemben tekintettel kellene lennie versenytársainak, szállítóinak, vevőinek és más üzletfeleinek vele kapcsolatos piaci magatartására. A (2) bekezdés szerint a gazdasági erőfölény megítéléséhez vizsgálni kell különösen a) azt, hogy az érintett piacra való belépés és az onnan történő kilépés milyen költségekkel és kockázattal jár, illetve, hogy milyen műszaki, gazdasági vagy jogi feltételek megvalósítását igényli; b) a vállalkozás vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetét, illetve annak alakulását; c) az érintett piac szerkezetét, a piaci részesedések arányát, a piac résztvevőinek magatartását, valamint a vállalkozásnak a piac alakulására gyakorolt gazdasági befolyását.

35. Tpv. 14. § (1) alapján az érintett piacot a megállapodás tárgyát alkotó áru és földrajzi piac figyelembe vételével kell meghatározni. A megállapodás tárgyát alkotó árun kívül figyelembe kell venni a - felhasználási célra, az árra, a minőségre és a teljesítés feltételeire tekintettel - ésszerűen helyettesíthető árukat (keresleti helyettesíthetőség), továbbá a kínálati helyettesíthetőség szempontjait. Földrajzi terület az, amelyen kívül a fogyasztó nem, vagy csak számottevően kedvezőtlenebb feltételek mellett tudja az árut beszerezni, vagy az áru értékesítője nem, vagy csak számottevően kedvezőtlenebb feltételek mellett tudja az árut értékesíteni.
36. A Tpv. 70. § (1) bekezdése értelmében a vizsgáló végzéssel vizsgálatot rendel el olyan tevékenység, magatartás vagy állapot észlelése esetén, amely e törvény rendelkezéseit sértheti, feltéve, hogy az eljárás a Gazdasági Versenyhivatal hatáskörébe tartozik, és a közérdek védelme az eljárás lefolytatását szükségessé teszi.
37. A Tpv. 72. § (1) bekezdésének a) pontja alapján az eljáró versenytanács a vizsgáló jelentésének kézhezvételét követően az eljárást végzéssel megszünteti, ha a vizsgálat elrendelésére okot adó, a 70.§ (1) bekezdésében meghatározott körülmények nem állnak fenn, továbbá akkor, ha a vizsgálat során beszerzett bizonyítékok alapján nem állapítható meg törvénsértés, és az eljárás folytatásától sem várható eredmény.
38. A Tpv. 82. §-ának (1) bekezdése szerint a vizsgálónak, illetve az eljáró versenytanácsnak az eljárás során hozott végzése ellen külön jogorvoslatnak csak akkor van helye, ha azt e törvény megengedi. A jogorvoslati kérelem előterjesztésének a végzésben foglaltak foganatosítására, az eljárás folytatására - e törvény eltérő rendelkezése hiányában - halasztó hatálya nincs. A jogorvoslati kérelmet az ügyfél, illetve akire nézve a végzés rendelkezést tartalmaz, a végzés közzétételétől számított nyolc napon belül terjesztheti elő. A (3) bekezdés leszögezi, hogy az eljáró versenytanács végzése elleni jogorvoslati kérelmet a Fővárosi Bíróság közigazgatási nemperes eljárásban bírálja el.

IX. A versenytanács döntése

39. Jelen versenyfelügyeleti eljárás erőfölénnyel való visszaélés tárgyában indult. Az ELMŰ és az ÉMÁSZ a negyedórás terhelési adatsort 2005 novembere és 2007 vége között közüzemi (jelenleg egyetemes szolgáltatásra jogosult) fogyasztói részére, illetve 2008 elejétől kezdve az egyetemes szolgáltatási kör elhagyására kötelezett fogyasztók számára a 2008 előtti időszakra vonatkozó mérési adatokat díj ellenében szolgáltatotta, illetve adja ki jelenleg is. Ezzel szemben a szabad piacon a fogyasztók – mivel a kérdéses adatsor képezi elszámolásuk alapját – díjmentesen jutottak (jutnak) hozzá a szóban forgó adatsorhoz.
40. Felmerült annak a gyanúja is, hogy az eljárás alá vontak, illetve azok saját hálózati elosztó vállalatai és közös kereskedelmi vállalkozása között a fogyasztási adatsor ingyen kerül átadásra.
41. Mindezek alapján a jelen versenyfelügyeleti eljárás elején a GVH valószínűsítette, hogy az eljárás alá vont vállalkozások magatartása alkalmas a Tpv. 21. § a), g) és i) pontjainak megsértésére, egyrészt a díj kizsákmányoló jellege, másrészt a díjfizetés, mint hátrányos feltétel kikényszerítése, harmadrészt az azonos paraméterekkel jellemezhető ügyfelek indokolatlan különböztetése miatt, illetve azért, mert a díj - a gyanú szerint - alkalmas lehet arra is, hogy bizonyos fogyasztói körben – jellemzően kis- és közepes vállalkozások körében – akadályozza a szabadpiacra lépést.
42. A versenytanács először a vizsgált magatartással érintett piacot határozta meg, majd azt vizsgálta, hogy az eljárás alá vont erőfölényes helyzetben volt-e a vizsgált időszakban az érintett piacon.

Az érintett piac meghatározása és az erőfölény megítélése

43. A versenytanács szerint a jelen eljárásban vizsgált magatartás Tpv. 14. §-a alapján a volt közüzemi (de 2008 után a jogszabályi előírások miatt egyetemes szolgáltatásra nem jogosult) fogyasztók villamosenergia-fogyasztás mérésének szolgáltatási piacát érintette az ELMŰ és az ÉMÁSZ szolgáltatási területén 2005-től.
44. A versenytanács szerint a piaci domináns pozíció jelen körülmények közötti megítélésének egyik fontos eleme, hogy vajon volt-e a piacon olyan alternatív szolgáltató, akihez a fogyasztók az eljárás alá vont vállalkozások helyett fordulhattak volna, ha a felkínált szerződéses feltételeket nem tartották volna elfogadhatónak, illetve létezett-e bármilyen más reális lehetőség a szóban forgó fogyasztási adatsor megszerzésére.
45. A 29-30. pontokban foglaltak szerint a fogyasztók valós választási lehetősége lehet(ett) az, ha maguk oldják meg a mérés problémáját, illetve a 31. pont szerint a kínálati helyettesítés is gyakorlatilag biztosított volt a vizsgált időszakban az érintett piacon.
46. Bár a 17. pontban foglaltak szerint megállapítható, hogy voltak/vannak olyan kereskedő vállalkozások, amelyek csak az adatsor rendelkezésre állása esetén tesznek árajánlatot, az is igazolt a 18. és 27. pontokban leírtak értelmében, hogy a szóban forgó adatsor nem nélkülözhetetlen ahhoz, hogy a vállalkozások energia-kereskedőktől árajánlatot kérjenek, illetve ezen adatsor hiányában is lényegében lehet(ett) versenyképes árajánlatot adni/kapni.
47. Jelen esetben a versenytanács szerint a szolgáltatás kínálati helyettesíthetőségének, valamint önerőből történő nyújtásának lehetősége mellett az előző pontban említettek szerint valójában az adatsor rendelkezésre állása sem korlátozó tényező. A versenytanács szerint a bemutatott alternatívák egyfelől ismertek lehettek a piaci szereplők számára, másfelől maguk az alternatív szolgáltatók is rendelkezhetek azokkal az információkkal, amelyek ahhoz voltak szükségesek és elégségesek, hogy az érintett piacon a fogyasztókat a lehetőségekről tájékoztassák.
48. A versenytanács szerint jelen esetben a piacszerzési és terjeszkedési korlátok a tevékenység jellegéből adódóan nem voltak, nem lehetnek jelentősek.
49. A fentiekre tekintettel a versenytanács szerint nem állapítható meg az eljárás alá vontak gazdasági erőfölényes helyzete az érintett piacon.
50. A versenytanács szerint az ELMŰ és az ÉMÁSZ adatszolgáltatása, miszerint évente csupán néhány tucat fogyasztó igényelte a kérdéses szolgáltatást is a fenti álláspontot támasztja alá. Bár fontos információról van szó, azok beszerzésében a fogyasztók nincsenek az elosztói engedélyesekre utalva. Szükség esetén saját vagy kereskedői eszközökkel szerzik meg azokat és így lépnek ki a szabad piacra, illetve kiléphetnek ezen adatsor hiányában is.
51. A Tpv. 77. § (1) bekezdés i) pont) alapján az eljárás megindítását a magatartás törvénybe ütközésének határozattal történő megállapítását (Tpv. 77. § (1) bekezdés i) pont); illetve b) az eljárás végzéssel történő megszüntetését (Tpv. 72. § (1) bekezdés a) pont). Az utóbbira akkor kerülhet sor, ha 1) a vizsgálat elrendelésére okot adó, a Tpv. 70. § (1) bekezdésében meghatározott körülmények nem állnak fenn; vagy 2) a vizsgálat során beszerzett bizonyítékok alapján nem állapítható meg törvénytörés, és az eljárás folytatásáról sem várható eredmény.
52. A Tpv. 21. § szerinti jogsértésnek elengedhetetlen feltétele az elkövető vállalkozás Tpv. 22. § szerinti gazdasági erőfölényes helyzete. Ez a körülmény viszont a Tpv. 70. § (1) bekezdése alapján az eljárás megindításának elengedhetetlen feltétele. Ezért a gazdasági erőfölény hiányának a már megindult eljárásban történő megállapítása esetén, az eljárást

- a Tpvt. 72. § (1) bekezdés a) pontjának első fordulata szerinti végzéssel kell megszüntetni.
53. Mindezek alapján a versenytanács a rendelkező részben foglaltaknak megfelelően döntött és a versenyfelügyeleti eljárást megszüntette.

X. Egyéb kérdések

54. A GVH hatásköre a Tpvt. 45. §-án, illetékessége a Tpvt. 46. §-án alapul. E rendelkezések értelmében a GVH kizárólagos hatáskörrel rendelkezik minden olyan versenyfelügyeleti ügyben, amely nem tartozik bíróság (86. §) hatáskörébe, illetékessége pedig az ország egész területére kiterjed.
55. A végzés elleni jogorvoslat a Tpvt. 72. § (1) bekezdés a) pontján alapul. A jogorvoslat a Tpvt. 82. § (1) bekezdése alapján kizárólag az eljárás alá vontat (mint ügyfelet) illeti meg, mert a végzés másra nézve rendelkezést nem tartalmaz.
56. A versenytanács a Tpvt. 72. § (1) bekezdés a) pontja szerinti végzését a Tpvt. 74. § (2) bekezdése alapján tárgyalás mellőzésével hozta meg.
57. A Tpvt. 72. § (4) bekezdése szerint versenyfelügyeleti eljárást megszüntető végzést a bejelentővel is közölni kell.

Budapest, 2008. november 11.